

Bogactwo kultury ruskiej. Dziedzictwo polskich Kresów

„Rocznik Kresowy” stara się być odbiciem poglądów ludzi tworzących i urzeczywistniających realną misję Muzeum Niepodległości. W Polsce mamy już kilkanaście wydawnictw periodycznych zajmujących się dawnymi polskimi Kresami Wschodnimi. Nie ma powodu by je naśladować. Inicjując w roku 2015 nowe wydawnictwo cykliczne, staraliśmy się wyka-zać odrębność naszych zainteresowań. Hasłowo określamy nasze główne zamierzenia programowe terminami: „dziedzictwo polskie na Wschodzie”, „przenikanie kultur i idei”, „współpraca między uczelniami polskimi i ukraińskimi, białoruskimi, litewskimi”, „wymiana myśli naukowej”.

Odrębnie zajmujemy się problematyką martyrologiczną. Co roku organi-
zujemy wraz z Patriotycznym Związkiem Organizacji Kresowych i Kombatanckich uroczystości upamiętniające rzeź Polaków na Wołyniu. Wydajemy też corocznie referaty¹ wygłaszane podczas konferencji w Narodowym Dniu Pamięci Ofiar Ludobójstwa Polaków na Kresach Wschodnich (od 2015 roku).

Zainteresowanie Lwowem uzewnętrzniamy stałą współpracą z krakowskim kwartalnikiem „Cracovia Leopoliś”, a także organizacją Międzynarodowego Sympozjum Biografistyki Polonijnej pn. „Lwowanie w świecie”². W 2018 roku zorganizowaliśmy w Krakowie, wraz z Biblioteką Kraków, międzynarodową konferencję naukową poświęconą Ormianom, zamieszkującym onegdaj Kresy południowo-wschodnie³.

Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej to kolejny efekt realizacji misji Muzeum Niepodległości. Odbyły się już dwie konferencje naukowe prezentujące w wystąpieniach zbiory i kolekcje przechowywane w zasobach muzealnych, archiwach i bibliotekach, dokumentujące polskie dziedzictwo Kresów, informujące o wystawach poświęconych Kresom i Kresowianom, pracach konserwatorskich dotyczących zabytków znajdujących się poza granicami kraju, inicjatywach badawczych i popularyzatorskich. Efekty znajdują się w obszernych publikacjach⁴.

¹ *Kresy. Wczoraj, dzisiaj, Jutro. Materiały z konferencji zorganizowanej 10 lipca 2015 roku*, redakcja pracy zbiorowej Tadeusz Skoczek, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2016; *Kresy. Trudne sąsiedztwo. Materiały konferencji zorganizowanej 9 lipca 2016 roku*, redakcja pracy zbiorowej Krzysztof Bąkała, Tadeusz Skoczek, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2017; *Kresy. Należna pamięć – nie zemsta. Materiały konferencji zorganizowanej 8 lipca 2017 roku*, redakcja pracy zbiorowej Krzysztof Bąkała, Waldemar Listowski, Tadeusz Skoczek, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2017.

² *Lwowanie w świecie. Referaty sympozjalne. XVI Międzynarodowe Sympozjum Biografistyki Polonijnej*, Warszawa 17 listopada 2017, pod redakcją Janusza Gmitruka, Zbigniewa Judyckiego i Tadeusza Skoczka, Fundacja Polonia Semper Fidelis, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2017.

³ *Polscy Ormianie w drodze do niepodległej Polski. Materiały z konferencji naukowej. Kraków 9–10 października 2018*, redakcja Stanisław Dziedzic i Janusz Paluch, Biblioteka Kraków, Wydawnictwo FALL, Kraków 2018.

⁴ *Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich. Materiały z I Muzealnych Spotkań z Kresa-*

Systematycznie opracowywane są zbiory muzealne. Wydaliśmy obszerny album, wydawnictwo naukowe z reprodukcjami pt. *Vilniana w zbiorach Muzeum Niepodległości*⁵. W tym katalogu zbiorów zostały zamieszczone opisy i fotografie 521 eksponatów, wśród których znajdują się: archiwalia, druki akcydensowe, okolicznościowe i ulotne, grafiki, pamiątki historyczne, pocztówki oraz fotografie.

Zamieszczamy też wiele artykułów omawiających te zbiory w muzealnym kwartalniku „Niepodległość i Pamięć”.

Komplementarnie więc ziemiom ruskim znajdującym się kiedyś w Rzeczypospolitej poświęcić pragniemy łamy „Rocznika Kresowego”. Jesteśmy w tym względzie inspirowani poniekąd przez prace naukowe profesora Andrzeja Romanowskiego, który w swojej najnowszej monografii stawia ważne pytania:

Czy literatura ruska, tworzona niegdyś także w języku polskim, może być uznana za część literatury polskiej? Czy Rusini wykształceni w szkołach Rzeczypospolitej dokonywali polonizacji XVII-wiecznej Moskwy? Czy w dziele rozprzestrzenienia polskiej cywilizacji miał udział również język cerkiewnosłowiański? Czy siła atrakcyjna kultury staropolskiej była też dziełem Rusi? Splot polsko-ruski, a z biegiem czasu także polsko-litewski, zdecydował o obliczu polskiej literatury. Na ogół nie pamiętamy, że pierwsze na świecie druki cyryliczne pojawiły się w XV-wiecznym Krakowie, a w gronie pisarzy języka polskiego znalazło się dwóch świętych prawosławnych...⁶.

Równie ważne tezy znajdziemy w zamieszczonym w obecnym numerze „Rocznika Kresowego” artykule Bogdana Gubala i Nadiji Babij, dotyczącym bardzo szczegółowo ujętego, acz ważnego tematu drzwi i bram Stanisławowa /Iwanofrankiwska, poddanych procesom restauracji, a nawet rekonstrukcji. Monograficzny artykuł Izabeli Mościckiej poświęcony artystom, którzy spoczywają na Cmentarzu Bernardyńskim w Wilnie jest tyle atrakcyjny, co nowatorski. Polski Lwów obecny jest w dwu artykułach publikowanych przy okazji stulecia wojny o polskość tego miasta. Jolanta Załączny w sposób odkrywczy i interesujący podąża śladami Macieja SARBIEWSKIEGO, barokowego poety, od Pułtuska do Wilna.

Zachęcamy do lektury.

Tadeusz Skoczek

---

mi (26–27 maja 2008), pod redakcją Andrzeja Stawarza, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2009; *Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich. II Muzealne Spotkanie z Kresami*, pod redakcją Tadeusza Skoczka, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2017.

⁵ Łukasz Żywek, *Vilniana w zbiorach Muzeum Niepodległości*, pod redakcją Tadeusza Skoczka, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2017.

⁶ Andrzej Romanowski, *Wschodnim pograniczem literatury polskiej. Od średniowiecza do Oświecenia*, Biblioteka Literatury Pogranicza, Univesitas, Kraków 2018.